

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Kaip katinai uodegomis gaudo peles

2013-05-03

ŽURNALAS: KULTŪROS BARAI

TEMA:

AUTORIUS: Marcelijus Martinaitis

DATA: 2013-05

Kaip katinai uodegomis gaudo peles

Marcelijus Martinaitis

Iš kačių ir žmonių gyvenimo

Šios knygos neskiriu tiems, kurie nemėgsta kačių

Mažai kas tiki, kai pasakoju apie savo katinus, kurie uodegomis gaudo peles. Šį kartą nutariau apie tai parašyti. Esu skaitęs daug visokių knygų, bet apie tai nieko panašaus nesu aptikęs.

Kaip katinai uodegomis gaudo peles, papasakosiu toliau, nes pradėjęs rašyti pajutau, kad pasitaikė gera proga daugiau papasakoti apie katinus, kurių mano gyvenime buvo daugybė: pilkų, rainų, juodų, pūkuotų, meilių, piktų, išdavikų, apsimetėlių, taikdarių, vagišių, paukštelių žudikų, guodėjų, tinginių, kovotojų, skundikų, įkyrių, miegalių, melagių, neklaužadų, ištikimų draugų ir tikrų niekšų, niekintojų, bet vis dėlto mylimų. Štai su kuo mums, žmonėms, tenka susidurti, nors ir taip gyvenime su kaupu viso to užtenka! O dar katinai!

Vienos leidyklos buvau raginamas rašyti prisiminimus apie pažįstamus, jų draugiškumą ir klastas, pagalbą ir pavydą, apie moteris, kurios moka gražiai apsimesti patraukliomis, meiliomis, bet, kaip ir katės, nusigręžia ir apsimesa nieko negirdinčios, kai vyrus ištinka nepakeliamos kančios. Pagaliau nutariau rašyti apie kates, juk jos nieko neparasys, niekam nieko nepapasakos, neapskūs, neiškels bylos dėl apšmeižimo ar suvedžiojimo.

Apie katinų meilę ir ištikimybę

Pagalvojau: kam rašyti apie žmones, jeigu galiu beveik viską pasakyti rašydamas apie kates. Juk mums patinka būti jų vergais arba valdovais, rodyti savo meilę, prisirišimą,

kuris kartais panašus į klastą.

Juk tai yra ir mūsų pačių noras nuo ko nors priklausyti, pataikauti, apsimetinėti, kam nors patikti, kad leistų ir mums ramiai gulinėti, tingėti, meluoti, kitaip sakant, turėti šeimnininką, kuris pamalonintų, pagirtų, arba pačiam tapti kieno nors šeimnininku, vadu, viršininku. Juk kartais neturime net ką skriausti, barti, nekęsti ir tuo pačiu metu mylėti.

Jūs stebitės, kad visa tai galima pasakyti ir apie katinus. O kodėl ne? Juk katinai tiek amžių gyvena tarp mūsų ir su mumis, yra daug pasakojimų, kaip jie supanašėja su savo šeimnininkais, perima jų įpročius ir ydas.

Jūs pastebėjot, kaip jie nekenčia kitų katinų, su jais kariauja dėl savo vietos šeimnininko namuose, žmonės tą daro valdžioje, parlamente. Ir kaip pavyduliuoja. Kartais įtariu, kad jie laiko save labiau žmonėmis negu katinais, išmokę iš jų visų tų savybių, kurias čia galėčiau išvardyti. Bet gal nereikia, nes visa tai puikiai žinoma, apie tai kalbame kas dieną, skaitome laikraščiuose, matome per TV ar net valdžioje.

Svarbiausia – katinai geriau už artimuosius žino daugybę mūsų silpnybių ir jas puikiai išnaudoja, priverčia jiems pataikauti, nusileisti, eiti paskui juos ten, kur mus veda, grakščiai iškėlę uodegas.

Mūsų lovose, sofose jie užima patogiausią vietą, ir nedrįstame jų nuvyti. Rodos, geriau atsigultume ant grindų, užmigtume fotelyje, kad neižleistume brangiausio, vienintelio mūsų kankintojo, niekšelio, apsimetėlio, kurio nemainytume į visų ištikimiausią šunelį. Štai dėl ko mes pataikaujame, pagarbiai lankstomės didžiausiems uzurpatoriams, diktatoriams.

Dar daugiau – mes esame katinų tarnai, patarnautojai, kuriais kartais taip malonu būti, ypač jei nėra ką globoti, sergėti ar net kalbinti. Ar nepajuntate didžiausios laimės, kai jums dėl visko nusiminus, nejučia prieina katinas, švelniai uodega perbraukia per kojas arba pasitrina snukučiu, užsiraito ant kelių. Ypač tada, kai, rodos, jau niekam pasaulyje nesi reikalingas, nemylimas, užmirštas, pasmerktas, paniekintas, paliktas. O pradžiugina tas tavo visų didžiausias ir mieliausias niekšas. Kaip jo nemylėsi, slapčia nepasidalysi su juo skaniausiu kąsneliu, neleisi patogiai įsitaisyti savo pataluose?

Juk kai namuose pragaras, kai niekas su tavimi net nekalba, jis vienintelis prisiglaudžia prie tavęs, lyg ir suprasedamas, koks negerumas yra ištikęs.

Esu sutikęs ne vieną katinų vergą, tarną, kalinį. Keista, bet tokie žmonės gali ilgai ir su malonumu pasakoti apie tą savo vergystę. Jie užmiršta negandas, nemalonumus darbe ar šeimoje, netikusių valdžių, šlykštų savo viršininką. Sužinai, ką jų katinėlis labiausiai mėgsta būti, kokias išdaigas krečia, koks būna meilus, iš tolo pažįsta savo šeimnininkus, apsidžiaugia jų sulaukęs, kaip jis nuliūsta, kai namuose jų nebūna, ir kaip jiems sugrižus šoka į glėbius.

Vieną kartą besipasakodami apie katinus perskridome Atlanto vandenyną, galėjom nusukti net iki Kinijos, nepastebėję, kad jau nusileidome Vilniuje. Dabar su tuo žmogum esame geriausi draugai, susitikę tuoj pasipasakojame apie mieliausius savo

kankintojus, apie jų išdaigas ir ligas.

Gerai žinau, kad jis nėra skaitęs nė vienos mano knygos, bet susitikęs vis giria, pavadindamas mane iškiliausiu Lietuvos, o gal net Europos, poetu, vertu Nobelio premijos. Štai kaip gali būti daroma literatūrinė karjera! Ar tai blogai? Juk ir mes katinus gerbiame už nuopelnus, kurių jie neturi!

Įsigijau ir daugiau draugų, su kuriais galima ilgai ir nenuobodžiai kalbėti katinų temomis, tada pajunti, kad vis dėlto pasaulyje nesi vienišas ir niekam nereikalingas. Su jais galėsi bet kada pasikalbėti, galbūt tapsi bičiuliu, susirašinėsi, sveikinsi iškilmingomis progomis ar net dalyvausi jų laidotuvėse.

Bet ne tai svarbiausia. Žinai, kad visada prie vartų arba durų tave būtinai pasitiks tas mielas pūkuotas padarėlis, kažką meilaus sumurkdamas. Tada pajunti, kad jis tavęs dėl nieko nesmerkia. Kad ir kas su tavim atsitiktų, ko ir kiek būtum prisidirbęs, jis tavęs laukia be jokio pykčio mažoje savo širdelėje. Štai dėl ko kartais po ilgų klajonių vis dėlto sugrįžti į namus pavargęs, purvinas, pasmerktas, niekam nereikalingas, be pinigų ar net be garbės!

Bet būna ir didingų, tiesiog istorinių su katinais susijusių vaizdų. Prisimenu vieną istorinį paveikslą, tik neišidėmėjau jo autoriaus. Ten vaizduojama, kaip po laimėtų mūšių grįžta pergalės regalijomis apsikarstęs didingas karo vadas, o jį pro rūmų duris, lyg pergalės vėliavą iškėlęs uodegą, įveda paprastas, menkutis katinėlis!

Ar reikia jums dar gražesnio vaizdo?!

Kas mus verčia susimąstyti?

Tęsiu pradėtą mintį apie katinų poveikį mūsų santykiams ar net valstybės politikai.

Juk kartais katinai parodo, kaip mes esame nusmukę, negailestingi vienas kitam, nesugebam prisirišti prie namų, prie vienas kito, neišklausom net artimųjų nusiskundimų, pagalbos prašymų.

Tačiau katinams galima kalbėti ištisas valandas, ir jie klausysis, murks, niekada nenusišalins. Ypač kai su tavimi jau niekas nenori kalbėti. Juk tada kyla toks noras pakeisti savo gyvenimą, negerus įpročius, net pataisyti viso pasaulio negerumus, tapti beveik šventuoju, kas įgyjama per didžiules kančias. Bet argi artimieji tai supranta, ar palaiko tokį netikėtą tavo atsivertimą? Dažniausiai nenori net pastebėti!

Katinams niekada nenusibosta mūsų kvailos šnekos, poezijos deklamacijos, net ir tylėjimas. Kur tu rasi tokią kompaniją tarp politikų, valdžioje, kad galėtum taip, kaip katinui, šnekėti apie viską ir nieko nepasakyti. Tiesa, politikai kartais nieko ir nepasako, todėl jų labiausiai tauta klausosi.

Bet nenorėtum, kad tave nufilmuotų, padarytų įrašą, kaip kalbiesi su katinu, plepi visokius niekus, meiliai glostai, tarsi kažkada būdamas su mylima moterimi. Kokia būtų gėda, jeigu tuos įrašus kas nors paleistų internete ar per TV! Juk tą dieną tikriausiai kur nors buvai „oficialus gerbiamas asmuo“, sakei auditorijai kalbą, mokei tuos, kurie galbūt už tave moka daugiau, pasirašinėjai tarptautines sutartis. O štai

koks tu dabar, negalintis pamokyti net katino, ėmęs jam pataikauti! Gal neseniai prieš tave drebėjo visi tavo pavaldiniai! Kokia būtų gėda, net pačiam pamačius tuos įrašus! Juk visa tai mes slepiame.

Bet kartais netikėtai pabunda žmogiško gailėsčio jausmas. Štai tavo katinėlis šiltai guli dienų dienas minkštuose pataluose, yra sotus ir patenkintas savimi. O juk tuo metu pasaulyje badauja milijonai žmonių, kai kurie neturi net kur prisiglausti. Bet vis tiek tu rūpiniesi tik savo katinu, kuris tinginiauja ir jam į viską nuspjaut, tai yra pajudint uodegą. Iš tiesų tuose pataluose galėtų gulėti koks našlaitis, benamis, pamestinukas.

Bet veji į šalį tuos priekaištus sau: vis dėlto esi ne vien žmogus, bet ir geriausias draugas gyvūnėlio, kuriam paskyrei dalį savo gyvenimo, jau niekaip neišbrauksi jo iš atminties, tuo labiau neišmesi iš namų, kad katinėlis nešaltų kur nors gatvėje ir nekniuktų, prašydamas praeivių išmaldos. O kaip kartais sunku praeiti pro elgetas, kai ir pats nieko neturi kišenėje! Tiesa, lengviau praeina tie, kurių kišenės ir pilvai pilni.

Štai į kokias pinkles esame katinų įpainioti, nusižengdami viso pasaulio žmonių solidarumo jausmui dėl to vienintelio brangiausio, murkiančio, baldus draskančio, kartais kur nors pakampėje pridirbančio, meluojančio pūkuoto niekšelio. Ką čia kalbėti: juk, kaip teko skaityti, jų intrigoms paklūsta net Anglijos karalienė! Ypač kai ištinka didžios susitaikymo valandos.

Štai dar viena žinutė iš Anglijos: buvo jau sudaryta vyriausybė, savo vietas kėdėse užėmė visi ministrai, bet premjerui dar prireikė katinėlio, kuris atliktų svarbias valstybės pareigas – gaudytų peles ir būtų svarbiausias patarėjas. Kai po įtemptos dienos ilsėsis prie židinio, katinas savo murkimu primins: viskas, ką jis ištisas dienas veikia, yra niekai, lyginant su tuo, kad sugrižti, sėdi prie židinio ir esi tik žmogus. Nežinau, tiesa tai ar ne, bet man labai patinka taip galvoti.

Taip ar ne taip, bet kodėl tiek daug žmonių panašiai elgiasi? Štai ir aš neretai sėdžiu, apglėbęs katiną, prie besikūrenančios krosnies pakuros ir atrodo, kad esu laimingas. Mudu daugiau nieko nenorim, net valdyti valstybės, važinėti prašmatniais automobiliais, ir tikriausiai tada abu suprantam, kas yra laimė.

Kiek nedaug žmogui reikia – šilumos, laikyti tokį minkštą pūkuotą gumulėlį arba moters ranką. Ar ne to mes labiausiai siekiame?

Ankstesniame skyrelyje rašiau apie didingą mūsų laimėjusį karo vadą, kurį atvedė į rūmus paprastas nušiuręs katinėlis. Įsivaizduoju, kas ten vyko toliau. Tikriausiai karo vadui sėdint prie židinio, katinėlis užmigo jam ant kelių arba jis užmigo šalia mylimos moters ir galbūt pajuto, kad tai yra daugiausia, ko jis pasiekė per savo gyvenimą.

Kaip kartais paprastas katinėlis, nemokėdamas nė vieno žodžio, pasako daugiau nei išmintingas filosofinis veikalas, žymus klasikas, o ir aš pats, rašydamas šiuos savo pasakojimus.

Kaip katinas Pikis vos nesugadino tarptautinių literatūrinių santykių

Su tais katinais atsitinka ir labai nemalonių dalykų, jie gali išardyti draugystes, išskirti

artimus bičiulius, sukelti nesantaiką tarp pažįstamų, kaimynų, šeimos barnius, kai, sakysime, neatitinka vyro ir žmonos požiūris į tuos mielus neklaūžadas, vagiliaujančius ir draskančius baldus. Tas sąrašas galėtų būti labai ilgas, toliau rašydamas kai ką papasakosiu.

Štai istorija apie vieną man netikėtų rūpesčių sukėlusį katiną.

Neatsimenu, kokia proga, rimtai ar juokais, man į namus vaikai atnešė katiną, tiksliau – kačiuką. Tai buvo pasigailėtinas, matyt, gatvėje pamestas gyvūnelis, mažas, alkanas, sušalęs, nešvarus, bailus, suvargęs. Vaikų „dovanos“ nesiryžom išmesti, pašertas, prižiūrėtas netrukus atkuto, išmoko tvarkyti savo reikalus, padoriai elgtis su mumis – žmonėmis. Pagaliau iš jo išaugo didelis žaismingas, įnoringas juodas katinas, kuris dėl to juodumo buvo pavadintas Pikiu.

Jis vis stebėdavo, ką ir kaip mes darome, jam patikdavo, kai ką nors veikdavom, ypač kai prie stalo susėdę valgėdavom. Iš jo pozos, nuotaikos buvo galima suprasti, kad elgiamės gerai. Savo jautria uosle neklysdamas nustatydavo, ką valgome. Tai būdavo visų aukščiausias įvertinimas, kurį jis netrukus galėdavo pakartoti, kai prisipildydavo jo indelis.

Pikis mielai dalyvaudavo namų ruošoje arba nuolat tupėdavo šalia rašomojo stalo, stebėdamas, kaip mikliai juda mano pirštai spausdinimo mašinėlės klaviatūra.

Ypač mėgo švariai atspausdintus puslapius. Nei leidėjai, nei mielieji skaitytojai nežinojo, kad ant tų puslapių, kuriuos jie susikaupę skaito, yra miegojęs mano katinėlis. Gal iš tikro tie mano rankraščiai labiausiai ir tiko ant jų pamiegoti? O šiaip, atrodo, mudu su juo gerai sutardavome dėl mano rašinių temų, ko negalėčiau pasakyti apie leidėjus, juo labiau cenzorius...

Gal dar parašysiu kitur, kas su tais mano rankraščio puslapiais kartais atsitikdavo. Tiek to. Dabar pasakysiu tik vieną dalyką. Ant rankraščių mano Pikis kartais paleisdavo srovelę ir tie tekstai įgaudavo labai nemalonų kvapą.

Aš galvojau – kodėl? Net kildavo mintis, kad jis kai kuriuos tekstus tokiu būdu norėdavo apsaugoti nuo cenzorių, kratačią darančių pareigūnų. Kokios represinės struktūros būtų ėmusios į rankas šitaip „kvepiančius“ rankraščius?! Gerai nežinau, bet Pikis, kaip man atrodo, tikrai turėjo kažkokių intelektinių nusistatymų.

Netvarkingai ant grindų nukritusius perskaitytus laikraščius ar juodraščius „pasirašydavo“ taip, kaip daro katinai, žymėdami savo teritorijas. Supratau, kad tokiu būdu yra įtvirtinama nuosavybė, kurios niekam nevalia liesti, kaip ir didikų, kunigaikščių ar karalių valdų. Ar matėte, kokios kautynės vyksta, kai koks rainas agresorius peržengia ta srovele pažymėtas suverenumo ribas!

Prisipažinsiu, malonu būti nors šitaip saugomam nuo neprašytų įsibrovėlių, ypač cenzorių: šitaip „apsaugotų“ rankraščių pasibjaurėję jie neimtų net į rankas. Tokiu būdu valdžiai nepageidaujamus tekstus buvo galima apsaugoti geriau negu juos slapstant! Na, bet čia jau kita tema.

Net ir dabar, kai jau seniai nėra Pikiu, o aš gyvenu už miesto, turiu šiek tiek žemės,

kurią valdau, ją panašiai pažymi kiti čia reziduojantys katinai, kad niekas nedrįstų įsibrauti, nes bus apdraskytos ausys ir nasrai!

Kartais net pašokdavau iš miego, išgirdęs kraupius apokaliptinius kautynių garsus. Panašiai būna ir dieną. Mano katinėlis po tų kautynių grįždavo apipešiotas, perrėžtu snukiu, o kartais dar blogiau – išplėštu ausies gabalu. Aš jį ramindavau, globodavau, gydydavau, žinodamas, kad joks priešininkas čia nepraeis, aš visada būsiu saugus, nes iki kraujų yra ginama mudviejų teritorija!

Šiek tiek nuklydau, norėdamas papasakoti Pikio istoriją. Jis buvo labai dėmesingas, kaip jau sakiau, domėjosi viskuo, kas vyksta mūsų namuose, ką parsinešame nusipirkę, kur dedame pirkinius, ypač maistą, net kokia mūsų nuotaika, nes gerai jautė, kada negalima painiotis mums po kojomis, o kada esame jam palankūs ir jis bus pamalonintas.

Net žinodavo, kad yra prisidirbęs ir gali gauti į kailį. Ne taip, kaip žmonės, jis nesiteisindavo ir nemeluodavo, tuoj slėpdavosi po sofa, gailiai kniaukdamas, – tai jo prisipažinimas, nors mes būdavom dar nieko nepastebėję. Toks jo padorumas atrode labai jaudinantis, todėl Pikiš išvengdavo atpildo. Dabar gerai nežinau – o gal tai buvo iš žmonių išmokta suktybė, kad išsisuktų nuo bausmės?

Dar vienas jo įprotis. Pikiš labai mėgdavo klausytis, ką mes, būrelis literatų, tuštindami vyno taures, šnekame apie literatūrą, literatus, kaip skaitome eilėraščius. Visą vakarą ramiai klausydavosi mūsų samprotavimų ir nuostabių eilėraščių. Galėjai net pamanyti, kad viską supranta ir vertina. Žodžiu, buvo geras klausytojas.

Žinoma, kartais kildavo karštas ginčas dėl to, kuris iš mūsų pažįstamų didesnis poetas. Ant stalo imdavo skambėti stiklai, girgždėdavo kėdės, o Pikiš tuo metu nerdavo kur nors į tamsų kampą ir ilgai nesirodydavo. Matyt, jam nepatikdavo mūsų nuomonės apie vienas kitą, tikriausiai jam buvo mielesni taikūs ir intelektualūs mūsų ginčai apie prestižinę kūrybą, jos poveikį skaitytojams, jų auklėjimą, nors mums patiems tas auklėjimas visiškai negaliojo.

Turėjau draugą, tikriau – gerą bičiulį, kuris atvykdavo pas mane iš kitos šalies. Mums besivaišinant ir sau ūturiuojant, Pikiš, kaip įprasta, tupėjo ant sofos ir įdėmiai klausėsi, kraipydamas galvą tai į vieną, tai į kitą pašnekovą, lyg norėdamas kažką suprasti, nes kalbėjomės nelietuviškai. Buvo matyti, kad jis labai nepatenkintas. Ir vėliau panašiai būdavo – nesuprasdamas svetimos kalbos, jis susierzinęs ką nors draskydavo, visur landžiodavo.

Visai suprantama, kad vienu metu tarp mudviejų su svečiu kilo draugiškas ginčas. Šiek tiek įkaito balsai dėl kažkokių naujų meninės išraiškos priemonių, dėl autoriaus, kuris tomis priemonėmis naudojasi. Čia mūsų nuomonės aiškiai nesutapo. Mačiau, kaip Pikiš sunerimo, ėmė į šonus mėtyti uodegą, paskui pašoko nuo sofos ir dingo.

Po kiek laiko pasklido kažkoks negeras kvapas. Mudu nutilom, sutrikę pažvelgėm vienas į kitą, maždaug, kuris... Vos nebuvo sugadinti tarptautiniai santykiai, o svarbiausia – literatūrinė dviejų tautų draugystė.

Pagalčiau pajutau, kad tas kvapas sklinda iš po stalo. Pakėlęs staltiesę, pamačiau Pikio

paliktą krūvelę, o jo paties jau ir pėdos buvo ataušusios, pasirodė tik kitą dieną.

Mano su bičiuliu ginčas baigėsi laimingai - neižeidėm vienas kito tautos nei literatūros.

Bendravimą toliau sėkmingai pratęsėme virtuvėje jau be trečio dalyvio. Juokavom, gal tas katinas pasiūstas specialių struktūrų, kad sukliudytų tarptautiniams ryšiams?

Tada panašiai ir galvodavome: ne tik telefonai viską girdi, bet ir šuneliai, ir katinai gali turėti antkaklius su įmontuotomis specialiomis pasiklausymo „blakėmis“. Vienas keistas mano pažįstamas vis skųsdavosi, esą jam į danties protezą dantistai įmontavo mažą „blakutę“, kad „ten“ galėtų žinoti ne vien, ką jis šneka, bet ir ką galvoja. Vis vaikščiojo pas stomatologus, kad jam tą dantį pakeistų.

Čia gal juokais įtarinėju savo Pikį - jis to niekada nebūtų padaręs. Iki šiol niekuo neįtariu savo mylimo, jau seniai šį pasaulį palikusio, vis dėlto jokioms represinėms valdžios struktūroms nepriklausiusio Pikio. Manau, tai buvo labai padorus katinas.

Kitoj vietoj parašysiu apie tragišką savanorišką jo pasitraukimą iš mano gyvenimo. Tiksliau - savižudybę. Šią temą tęsti dabar būtų pernelyg skaudu.

*Įterpti:

Pikis „pasirašo“ ant marksizmo paskaitų konspekto

Apie gailestį (barakuda)

Čia vis pasakoju visokius smagius nutikimus su katinais. Kažkodėl rašau katinas, katinai, lyg nebūtų kačių. Už tai kartą buvau rimtai papeiktas vienos lygių galimybių revoliucionierės. Juk vyksta pasaulinė moterų revoliucija, todėl ir gyvūnų gyvenime reikėtų įvesti lyčių lygybę. Katytės už katinus būna meilesnės, labiau prisiriša prie namų, nes puikiai žino, kad čia galima atvesti kačiukus, juos išmaitinti ir primesti namų šeiminkui, panašiai kaip primetami nesantuokiniai vaikai. Juk ir jos galvoja apie savo vaikų ateitį.

Štai kas man atsitiko su tokia smulkute, neišvaizdžia katyte, kurią kartais pamaitindavau, pašnekindavau, nelabai leisdamasis į intymesnius santykius. Tačiau ji padarė tai, ką padaro visos barakudos, senyvų vyrų suvedžiotajos, kurių pagimdytų kūdikių autorius dažnai būna net joms pačioms nežinomas. Senukai galvoja, kad čia gali būti kalta *viagra*. Garbė jiems!

O buvo taip. Ankstyvą pavasarį dažnai gyvendavau savo užmiesčio sodybėlėje, kurioje lankydavosi mano minėta katytė, norėdama iškaulyti kokį kąsnelį. Jos pagailėdamas vis ką nors numesdavau, tačiau rimtesni draugai nebuvome, juo labiau kad neleisdavau jai lepintis nei ant sofos, nei fotelyje. Tarp mūsų buvo gana didelis asmeninės bendrystės atstumas.

Vieną labai darganotą pavasarį, prasidėjus lijundrai, šiltai užsiklostęs ramiai sau miegojau sodo namelyje. Apie vidurnaktį netikėtai buvau pažadintas skausmingo katytės kniaukimo. Neištveręs patamsyje išsileidau ją į namelį, o ji, vos atsigulčiau į

patalus, užsoko ir ėmė lišti po apklotu.

Tačiau neilgai pabuvus, nušoko ir pasiprašė išleidžiama į lauką.

Netrukus pasikartojo tas pats: katytė kniaukė ir aš ją vėl išsileidau. Nėrusi po patalais, ėmė garsiai murkti.

Nesuprasdamas, kas dedasi, pakišau ranką po apklotu ir užčiuopiau šaltus, šlapius gumulėlius. Paliesti jie sujudėjo. Tai buvo du sušalę drėgni kačiukai.

Kai užsidegiau šviesą ir ėmiau galvoti, ką dabar daryti, katė žiūrėjo į mane tokiu keistu žvilgsniu, jos snukučio išraiška buvo tokia, kad negalėjau jos nei nuvyti, nei barti, nei išmesti vaikų. Gyvūnai turi kažkokį supratimą, kuris kartais mums neprieinamas, nesuvokiamas. Iš vaikystės prisimenu vedamos pjauti avytės žvilgsnį... Jie visi, gyvi padarai, supranta kažką, mums nesuvokiamą ir neprieinamą.

Na, jau per toli nuklydau. Gal nereikia žiūrėti gyvūnams į akis, gilintis į jų išraišką, nes tada jie bus ne katės, šunys, avys, kiaulės, karvės, o gyvūnai, laikantys mus savais.

Tų dviejų šlapių šaltų gumulėlių neišmečiau, iš jų išaugo gražus katinas ir katytė, abu meilūs ir man labai dėmesingi, gal todėl, kad išgelbėjau jiems gyvybę.

Bet štai kas dėl tos meilės katinams atsitiko. Po metų iš tų katinėlių pasidarė šeši, dar po metų – dvylika, jie ėmė kelti siaubą kaimynams, aplink beveik nebeliko paukštelių. Mano gailėtis tapo nusikaltimu gamtai, gyvūnams, žmonėms.

Nežinau, ką tie kaimynai padarė, tačiau vieną kartą atvykęs į sodybėlę radau gyvą tik vieną katinėlį, kuris man tapo visų brangiausias.

Labai svarbų dalyką supratau: negalima mylėti visų katinų, galima tik vieną katiną, ir taip, kaip mylimas imperatorius, tautos vadas. Štai čia ir yra didžiausia pamoka, kurią taip skausmingai turėjau išmokti, gailėdamas beveik dešimties katinų, o prisimindamas tik tą vieną, murkiantį, besiglaustantį, sergantį, mirštantį, kurį kada nors tenka užkasti žemėje. O argi tarp žmonių visą gyvenimą neieškome to vieno, vienintelio?

Nejučia prie kojų prisiglaudęs katinėlis mums primena, kad vis dėlto dar esame gailėtingi. Bet žmonių gyvenime ne visada taip būna.

Kaip būdavo atsikratoma nemielo, visiems įgriusio katino

Šis pavadinimas yra klaidinantis. Iš karto sakau, kad atsikratyti nusibodusio, įgriusio ar aptingusio katino beveik arba tiesiog neįmanoma.

Sakysime, katinas pats gali nei iš šio, nei iš to dingti. Nesirodo vieną, antrą, trečią dieną, šiek tiek jo lauki. Bet po keleto dienų beveik apsidžiaugi, kad jo nėra: nesekioja paskui, nekaulija gardesnio kąsnelio, nepridergia ne vietoje, nedrasko fotelių. Pagaliau pats sau nutari, kad daugiau jokio katino namuose nebus.

Turėjau tokį juodą, gana neišvaizdų. Jis buvo neaiškios „gatvinės“ veislės, kažkieno atneštas tiesiog iš pavartės – mažas suvargęs kačiukas, iš kurio išaugo didelis,

įnoringas katinas.

Panašiai kaip jau ką tik rašiau, tas katinas dingo, ir aš mintyse jau buvau jį palaidojęs, tikriausiai suvažinėta mašinos, sudraskytą šunų ar piktų žmonių užmuštą.

Bet štai po kelių savaitių, kažką veikdamas sode, berods, genėjau obelis, netikėtai pajutau švelnų prisiglaudimą prie blauzdos ir graudų, nenusakomą garsą. Tai mano pražuvėlis, jau suvažinėtas ir kur nors palaidotas, grįžo iš katiniškos nebūties.

Jeigu tuo metu būtume buvę filmuojami, istorijai išliktų nepakartojami kadrai. Ateities žmonės pamatytų, kaip katinas ir žmogus puola vienas kitam į glėbį, vos nesibučiuoja. Tik nereikėtų įrašyti garso: visi išgirstų, kokius niekus tas žmogus sako.

Toliau nereikia pasakoti, kaip tas nemielas katinas tapo mielu, ką jis ėdė, kaip buvo pamalonintas, apgydytos žaizdos, įgytos didvyriškose kovose, siekiant pratęsti kačių giminę, kad į pasaulį būtų paleista kačiukų, kurių pasigailės kas nors, o gal ir aš.

Norėdamas dar labiau sutvirtinti šį pasakojimą, priminsiu atsitikimą iš savo tolimos vaikystės.

Mūsų namuose gyveno tingus, jau senstantis katinas. Noriu priminti, kad kaime katės ir katinai turėjo uoliai tarnauti savo šeiminkams. Jų užduotis buvo daržinėse, tvartuose, klėtyse gaudyti peles arba vargšus žvirblelius. Kad būtų visada budrūs ir pasiruošę tinkamai atlikti savo pareigas, jiems įpildavo tik pieno šlakelį, numesdavo duonos plutelę, o mėsos turėdavo patys prasimanyti.

Taigi, pasakoju apie mūsų katiną, kuris net vardo neturėjo. Beje, mūsų kaime niekas katinų vardais nevadindavo, laikė juos žemesnėmis būtybėmis net už šunelius.

Tas senstantis katinėlis pradėjo visai nebesidomėti pelėmis ir žvirbliais, taikėsi kaip nors patekti į vidų, pamiegoti ant krosnies, ką nors pavogti nuo stalo.

Šeimos susirinkimas, mano gailėsčiui, nutarė katinėlio atsikratyti. Važiuodamas į miestą, tėvas įkišo jį maišan, kad nematytų kelio. Sakė, iš maišo paleidęs toli, gal už šešių ar septynių kilometrų.

Bet štai kaip netikėtai viskas po kelių dienų ar po savaitės baigėsi. Buvau dar mažas, sėdėjau prie lango ir žiūrėjau į apsnigtą, nuo mūsų sodybos kokį kilometrą tolyn bėgantį kelią.

Tuose baltuose sniegynuose pamačiau juodą vis artėjantį taškelį, kol pagaliau išvelgiau – mūsų katinėlis. Tai tikrai buvo jis: suvargęs, kruvinais padukais, alkanas.

Stebiuosi šio katinėlio ir visų katinų atlaidumu: nebuvo matyti jokio pykčio ar priekaišto jo akyse. Sujudę namiškiai šoko jį šildyti, maitinti, gydyti žaizdotas kojas. Jam buvo atleista už visą praeitį ir jis laimingai karšo ant krosnies.

Štai čia nesusilaikau, nepriminęs vienos šventraščio ištarmės, kad paklydusi avelė yra brangesnė už tą, kuri ramiai ir sočiai gyvena.

Po to mums tas katinėlis tapo brangus. Dabar net galvoju, ar visuomet mes taip

elgiamės ir su žmonėmis, savo artimaisiais? Ar gyvūneliai kartais mūsų nepamoko? Juk net didžiausias niekšas gali pamokyti savo puikybės ir dorybės skendintį žmogų. Argi ne?

Laimingi katinai, nes jie nevalgomi. O juk mes, mano apskaičiavimu, per gyvenimą kiekvienas suvalgome apie trisdešimt kiaulių, keliolika avinų, kelis jaučius, o paukščių net nežinia kiek.

Istorijoje labiausiai pasisėkė katinams, kuriuos egiptiečiai net balzamuodavo kaip ir savo faraonus.

Kaip mane privatizavo katinas Sigma

Tai tęsėsi gana ilgai. Vieną vasaros dieną supratau, kad esu stebimas. Tankiame gyvatvorės krūmelyje pamačiau rudą katino snukutį, nepatiklų, kiek išgąstingą jo žvilgsnį.

Į tai būčiau nekreipęs dėmesio, jei beveik kasdien jis nesirodytų toje gyvatvorėje. Taip tęsėsi keletą dienų. Katinėlis buvo labai bailus, pašauktas tuoj pat dingdavo.

Po savaitės kitos išlindęs iš krūmelių, atokiai eidavo per sodą, visą laiką įdėmiai mane stebėdamas, bet kasdien vis labiau artėdamas ir artėdamas, lyg tikrintų, ar aš jį matau, ar stebiu?

Visai jo nenorėjau. Tačiau kartą padariau lemtingą klaidą – prie savo namelio durų nakčiai palikau jam ėdalo. To tik ir reikėjo. Ėmė lankytis kiekvieną naktį, netrukus mane pamatęs apvirsdavo, rodydamas labiausiai pažeidžiamas savo kūno vietas – tu manęs nežudysi, tavim pasitikiu!

Po to prasidėjo manęs ir mano namų nusavinimas.

Pirma patalpų apžiūra buvo gana nesėkminga. Jį užtikau jau užkopusį į antrą aukštą, balkone. Dar nebūdamas tikras dėl mano palankumo, jis, mano siaubui, nėrė per atvirą langą, iš antro aukšto. Nuskubėjau žemyn, apimtas gailėsčio, manydamas, kad rasiu, jeigu ir gyvą, tai baisiai susižalojusį. Jo ten nebuvo, o kitos dienos rytą vėl pasirodė gyvas ir sveikas.

Užjausdamas pradėjau jį visaip vilioti, maitinti, jaukinti, kol vieną dieną švelniai perbraukė man per blauzdą, sumurkė ir drąsiai žengė į namelio vidų.

Tikriausiai gerai įsivaizduojat, kas vyko toliau. Nereikia visko pasakoti, tik priminsiu, kad man atsigulus jis ant manęs užšokdavo, labai garsiai murkdamas imdavo kojomis minkyti krūtinę, pilvą, rankas ir darė tai, išleidęs nagus.

Tikriausiai žinote, kad toks murkimas ir išleisti nagai yra didžiausias katinėlio meilumo pasireiškimas, nes jis vėl pasijunta mažas, globojamas padarėlis.

Mudu tapome geri draugai... Jis ėmė saugoti mane nuo visos apylinkės katinų, nė vieno neįleisdamas į sodybą. Tai darė labai narsiai, negailėdamas nei išpeštų plaukų, nei sudraskyto snukelio ar perplėštų ausų.

Nepasakosiu, kaip jį užkasiau... Toje vietoje išaugo alyva...

Katinų taikdarystė

Esu jau užsiminęs, kad katinai yra ir dideli šeimos taikdariai. Nenorėdamas atskleisti asmeniškų santykių, neminėsiu, kieno ta šeima: gal mano, gal mano tėvų arba kaimynų.

Štai kyla šeimoje kažkoks neišsakytas negerumas, pykčio banga, nesantaika, o dar blogiau – smurtas, galintis turėti teisinių pasekmių. Bet po kojomis pasipainioja tavo katinėlis, ypač tada, kai tau norisi išreikt savo nuoskaudą. Staiga ant jo išlieji visą viduje susikaupusį bjaurų žodyną, kurio žodžių negaliu parašyti, bet juos ir patys gerai žinote. Kartais griebiesi net veiksmy, taikaisi įspirti, o mano tėvas plodavo katinui per nugarą kepure. Motina elgdavosi bjauriau – imdavo traukti beržinį šluotos ražą.

Nieko nesuprasdamas katinėlis dingsta, ilgai nesirodo, namiškiai „išsikrovę“ tyli, dėbčioja vienas į kitą ir nežino, kaip čia susitaikyti dėl kažkokio neseniai iškilusio niekniekio.

Bet kai po ilgoko laiko peržengia slenkstį katinėlis, namiškiai sužiūra į jį. O tas, tarsi nieko nė nebūta, sumiaukia, užšoka kuriam nors ant kelių, paprašo gardaus kąsnelio, suėda ir murkia. Vyras ir moteris netikėtai susižvalgo vienas su kitu, peržengdami tarp jų neseniai išvestą demarkacinę liniją, ir pasijunta pagaliau ties ja susitikę. Užgniaužę delnais veidus patys sau nusišypso. Nieko nekalba apie tą iškilusį negerumą ir tik vienas kuris paklausia: *tai kažin kur tas katinas buvo taip ilgai?*

Gal jų viduje ir buvo tas katinas, kurio pagaliau sulaukė?

Įterpti:

Per kiemą skrieja katinas su barškancia pūsle prie uodegos

Ant aslos – siaurakaklis ąsotis su pienu ir katino galva jame

Katinų „žodynas“

Netiesa, kad katinai nekalba, nemoka nieko mums pasakyti. Kalba, ir dar kaip! Tik mes ne viską suprantame, pripratę kalbėti vien žodžiais. Jie kalba visu savo kūneliu, išreikšdami džiaugsmą, alkį, panieką, prisirišimą, pasiilgimą. Jie turi net raštą: pakėlę uodegytes, rašo grasinančius „laiškus“, žymėdami savo teritoriją, o kiti katinai atidžiai skaito ir, supratę turinį, tuoj pasišalina.

Turėjau ne vieną tokį gabų katinėlį, kuris daug ką mokėdavo pasakyti ar papasakoti, net galėdavau su juo „pasišnekėti“. Taip būdavo kaime, vaikystėje. Šeimoje augau vienas, be brolių ir seserų, neturėjau kam išsipasakoti, pasiguosti, ypač kai mane kas nors nuskriausdavo. Buvo toks rainas katinėlis, kaip paprastai kaime – bevardis. Mes abu kentėdavome. Jį visi ujo, vydavo nuo stalo, nuo šiltos krosnies, kartais net duodavo į kailį, o man tekdavo atlikti visokius darbelius, mylėti tėvus, gražiai elgtis, slapta nelandžioti į medaus puodines, niekam nežinant, neliesti kitų skanėstų. Tiek katinėlio, tiek mano nusižengimai būdavo įvertinami panašiai.

Suprantama, visa tai mus labai suartino. Kai likdavome dviese, o ypač kai naktimis slapčia jis palįsdavo po mano patalais, tada imdavau jam pasakoti visas savo skriaudas, o jis atsakydavo tai murkimu, tai labai keistais garsais, lyg atsiliepdamas į mano žodžius, artikuliudamas panašiai, kaip daro nebyliai. Ligi šiol nesuprantu, ką tai galėjo reikšti, nes daugiau su jokia kitu katinu neteko „susikalbėti“.

Įterpti:

Ypač arši intelektinė konkurencija. Laikraštis... Kompiuteris...

Pasaulio įžymybių kapinėse

Lankantis vienoje ar kitoje šalyje, man vis pasiūlo aplankyti ypatingas kapines, kuriose palaidotos kelių tūkstantmečių pasaulio įžymybės. Paprastai senose kapinėse užtinkamas tik vienas kitas antkapis su pasauliui žinomo asmens pavarde. O tokių kapinių, kuriose laidojamos pasaulio įžymybės, pasirodo, yra!

Vanaginė, 2012-2013 m. kovas